

DZIENNIK PRAW

PAŃSTWA POLSKIEGO.

WARSZAWA.

№ 21.

7 marca 1919.

Treść. 232. Uchwała Rady Ministrów o szkołach powszechnych z niemieckim językiem nauczania	377
233. Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie utworzenia trzeciego sądu pokoju w Częstochowie	382

232.

UCHWAŁA RADY MINISTRÓW

o szkołach powszechnych z niemieckim językiem nauczania.

W myśl art. 2 dekretu z dnia 7 lutego 1919 r. o szkołach z niemieckim językiem wykładowym (Dziennik Praw № 14 poz. 192) Rada Ministrów uchwala co następuje:

I.

LIKwidACJA NIEMIECKICH GMIN SZKOLNYCH.

Art. 1. Istniejące na terytorjum dawnej okupacji niemieckiej b. Królestwa Kongresowego na zasadzie ustawy dotyczącej uwzględnienia potrzeb szkolnych mniejszości z dnia 12 września 1917 r. oraz ustawy wykonawczej z tejże daty (Dziennik urzędowy Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego № 1) niemieckie gminy szkolne zostają z dniem 31 marca 1919 r. zamknięte.

Art. 2. Szkoły, przez niemieckie gminy szkolne utrzymywane, stają się z dniem 1 kwietnia 1919 r. publicznymi szkołami powszechnymi i jako takie przechodzą w tej dacie pod wyłączne zwierzchnictwo i na etat właściwych ogólnych organów szkolnych.

Art. 3. Cały majątek gmin szkolnych przechodzi z dniem ogłoszenia niniejszej uchwały na własność odnośnych gmin politycznych. Do dnia 31 marca majątek ten pozostaje w zawiadywaniu i używalności niemieckich gmin szkolnych.

Art. 4. Jeżeli gmina szkolna obejmuje kilka gmin politycznych, w takim razie majątek jej przechodzi na własność tej gminy politycznej, w obrębie której w dniu ogłoszenia niniejszej uchwały się znajduje.

Art. 5. Jeżeli gmina szkolna posiada poza majątkiem ściśle szkolnym, t. j. gruntami i budynkami szkolnymi oraz inwentarzem szkolnym, inny jeszcze majątek, — z drugiej zaś strony ciążą na niej zobowiązania, w takim razie zobowiązania te z tego pozostałego majątku pokryte być mogą. Wierzyciele gminy szkolnej winni w ciągu miesiąca od daty publikacji niniejszej uchwały zgłosić swoje pretensje do Dozoru Szkolnego tej gminy politycznej, na której własność majątek przechodzi. Dozór Szkolny może, po rozpoznaniu tych pretensji, albo je ze wspomnianej w niniejszym artykule nadwyżki majątku gminy szkolnej zaspokoić, względnie przyjąć na siebie odpowiedzialność, albo też zrzec się tej nadwyżki. W tym ostatnim wypadku likwidowana gmina szkolna niemiecka, względnie jej członkowie, pozostają jedynie odpowiedzialnymi wobec wierzycieli, którzy mogą praw swoich w drodze sądowej dochodzić. Majątek ściśle szkolny, t. j. ziemia, budynki i inwentarz szkolny, przechodzą w każdym razie na rzecz gminy politycznej, wolne od wszelkich ciężarów i zobowiązań.

Art. 6. O przekazaniu szkół i majątku sporządzony będzie protokół podpisany przez dwóch przedstawicieli zamykanej gminy szkolnej oraz przewodniczącego Dózoru Szkolnego lub jego zastępcę i jednego członka tegoż Dozoru. Kwestje sporne rozstrzygać będzie Rada Szkolna Okręgowa.

Art. 7. Nauczyciele szkół, należących do likwidowanych gmin szkolnych, płatni będą w czasie od 1 kwietnia do dnia 30 czerwca 1919 r. stosownie do obowiązujących przepisów o stabilizacji i wynagrodzeniu nauczycieli szkół powszechnych i podlegać będą wszelkim ustawom i rozporządzeniom nauczycieli szkół powszechnych dotyczącym. Dalsze posostawanie tych nauczycieli na stanowiskach lub ich zwolnienie przez właściwe organy państwowe zarządzane będzie.

Art. 8. Przewidziane w art. 13 ustawy, dotyczącej uwzględnienia potrzeb szkolnych mniejszości, zwolnienie członków gmin szkolnych niemieckich od uiszczania podatków i opłat szkolnych ustaje.

Począwszy od dnia 1 kwietnia 1919 r. członkowie rozwiązanych niemieckich gmin szkolnych uiszczać będą podatki, opłaty i składki szkolne według zasad ogólnych.

Art. 9. Akta niemieckich gmin szkolnych przekazane zostaną Dozorom Szkolnym.

II.

LIKwidacja niemieckich krajowych związków szkolnych.

Art. 10. Niemiecko-ewangelicki krajowy związek szkolny w Polsce i niemiecko-katolicki krajowy związek szkolny w Polsce (Dz. rozporządzeń dla Jenerał-Gubernatorstwa Warsz. № 87 poz. 382—383) zostają z dniem 31 marca 1919 r. zamknięte.

Art. 11. Zarząd każdego ze związków sporządzi projekt likwidacji majątku związku i projekt ten najpóźniej do dnia 15 kwietnia 1919 r. jako Komisja Likwidacyjna Związku przedstawi Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do zatwierdzenia. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może projekt ten albo zatwierdzić, albo własną władzą sposób likwidacji i przeznaczenie majątku określić. Przewidziane w niniejszym artykule czynności Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego nie pociągają za sobą w żadnym razie jakiegokolwiek odpowiedzialności Państwa za zobowiązania Związku.

Art. 12. Każdy ze związków winien wypłacić szkołom, należącym do gmin szkolnych, będących członkami Związku, zasiłki, które im zostały na czas do 31 marca 1919 r. przyznane.

Art. 13. Seminarjum nauczycielskie w Łodzi, utrzymywane przez niemiecko-ewangelicki krajowy związek szkolny do dnia 31 marca 1919 r., prowadzone będzie do dnia 30 czerwca r. b. w dotychczasowym zakresie pod zarządkiem Państwa i na rachunek tegoż.

Nauczyciele, o ile będą przez władzę państwową pozostawieni na swoich stanowiskach, otrzymają do dnia 30 czerwca r. b. płace według etatów nauczycieli seminarjów państwowych.

Inwentarz, należący w chwili ogłoszenia niniejszego zarządzenia do seminarjum, przejdzie łącznie z nim na własność Państwa.

Zobowiązania seminarjum wobec osób trzecich obowiązują wyłącznie Związek. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zdecyduje we właściwym czasie o dalszym utrzymaniu seminarjum z językiem wykładowym niemieckim lub o jego zamknięciu, względnie wprowadzeniu polskiego języka wykładowego.

Art. 14. Akta niemiecko-ewangelickiego i niemiecko-katolickiego krajowych związków szkolnych przekazane zostaną Inspektorowi Szkolnemu Okręgu Łódzkiego, który odbierze je protokularnie, a następnie złoży do archiwum Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

III.

WARUNKI ISTNIENIA POWSZECHNYCH SZKÓŁ PUBLICZNYCH Z NIEMIECKIM JĘZYKIEM NAUCZANIA.

Art. 15. Język niemiecki pozostanie językiem nauczania w powszechnych szkołach publicznych i szkołach, należących do rozwiązanych gmin szkolnych, w których jest nim w chwili wydania niniejszej uchwały, o ile życzyć sobie tego będzie większość prawnych przedstawicieli dzieci, uczęszczających do każdej z tych szkół.

Art. 16. Wzmiankowane w art. poprzedzającym życzenie prawnych przedstawicieli dzieci wyrażone będzie przez deklaracje tychże przedstawicieli.

Każdy ojciec, gdy ten nie żyje lub opieki nie sprawuje, to matka lub w braku rodziców opiekun, który życzyć sobie będzie, aby język niemiecki pozostał na przyszłość językiem nauczania w szkole, złoży o tem właściwą deklarację Dozorowi Szkolnemu tej gminy, w obrębie której szkoła się znajduje.

Art. 17. Celem stwierdzenia tożsamości i tytułu prawnego osoby składającej deklarację do występowania w imieniu dziecka Dozór Szkolny mo-

że żądać od niej złożenia poświadczenia własnoręczności podpisu na deklaracji, złożenia metryki dziecka, aktu ustanowienia opiekuna, względnie innych dowodów, które się niezbędnymi okażą.

Art. 18. Dozór Szkolny przyjmować będzie deklaracje, o których wyżej mowa, w ciągu 2 miesięcy od dnia ogłoszenia niniejszej uchwały. Po upływie tego terminu dalsze przyjmowanie deklaracji ustanie. Dozór Szkolny na zasadzie posiadanych deklaracji ustali, czy prawni przedstawiciele większości dzieci, do danej szkoły uczęszczających, wyrazili życzenie pozostawienia języka niemieckiego, jako języka nauczania w tej szkole.

Art. 19. Jeżeli ustalonym zostanie, że prawni przedstawiciele większości dzieci, uczęszczających do szkoły, wyrazili życzenie pozostawienia języka niemieckiego jako języka nauczania, w takim razie nauka szkolna odbywać się będzie nadal w tymże języku. W przeciwnym wypadku, t. j. gdy deklaracje złożone zostały przez prawnych przedstawicieli mniejszości dzieci, język niemiecki pozostanie językiem nauczania tylko do końca bieżącego roku szkolnego i z początkiem nadchodzącego 1919/1920 roku szkolnego zastąpionym zostanie przez polski.

Art. 20. Czynność Dozoru Szkolnego, o której mowa w ostatnim ustępie art. 18, stwierdzoną będzie protokołem, którego wierzytelne odpisy Dozór Szkolny złoży Inspektorowi Szkolnemu Okręgowemu i Radzie Szkolnej Okręgowej.

Art. 21. Jeżeli w danej miejscowości znajduje się dwie lub więcej szkół z niemieckim językiem nauczania i na zasadzie niniejszych przepisów język ten w nich ma być pozostawionym, jednakowoż mniejszości, które za językiem niemieckim się nie opowiedziały, były tak znaczne, że dzieci przez mniejszości te reprezentowane mogą zapełnić jedną lub więcej szkół, w takim razie w odpowiedniej części szkół wprowadzony zostanie język polski, jako język nauczania. Podobnież i w wypadku odwrotnym, t. j. w razie wypowiedzenia się znacznych mniejszości za językiem niemieckim, język ten będzie utrzymany w odpowiedniej ilości szkół.

Art. 22. Jeżeli mniejszość językowa wynosi w szkole conajmniej 40 dzieci, w takim razie dla mniejszości tej osobna szkoła utworzona zostanie

Art. 23. Opieka Szkolna szkoły, w której na zasadzie niniejszej uchwały niemiecki język nauczania zastąpionym zostaje przez polski, może zażądać, aby język niemiecki pozostał w szkole jako przedmiot nauki. Wniosek w tej sprawie składa Opieka Szkolna do decyzji Rady Szkolnej Okręgowej za pośrednictwem Dozoru Szkolnego. Jeżeli uwzględnieniu tego wniosku nie sprzeciwiają się szczególne trudności, Rada Szkolna Okręgowa zadość mu uczyni. Zakres nauczania języka niemieckiego w szkołach, w których artykuł niniejszy znajdzie zastosowanie, oznaczony będzie w programie, wydanym przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 24. Jeżeli w latach następnych ulegną zmianie stosunki językowe u dzieci, uczęszczających do szkoły, w której język niemiecki na zasadzie niniejszej uchwały pozostał jako język nauczania, i przypuszczać będzie można, że językiem ojczystym większości dzieci jest w danej chwili język polski, — w takim razie Dozór Szkolny z własnej inicjatywy lub na zlecenie Rady Szkolnej Okręgowej albo Inspektora Szkolnego zarządzi składanie deklaracji, przewidzianych w art. 16, sposobem i w terminie, w niniejszej uchwale określonymi. Sprawdzanie tym trybem języka ojczystego dzieci

nie częściej jak raz do roku odbywać się może. Zmiana języka nauczania na polski na zasadzie niniejszego artykułu nastąpi po ukończeniu tego roku szkolnego, w ciągu którego Dozór Szkolny stosownie do art. 18 ustali, że zmiana ta odpowiada życzeniu większości przedstawicieli dzieci.

Art. 25. Jeżeli w danej gminie jest tak znaczna ilość dzieci, dla których nie język polski ale język niemiecki jest ojczystym, że potrzebną dla nich okazuje się nowa szkoła z niemieckim językiem nauczania, w takim razie na żądanie osób interesowanych Dozór Szkolny stawia do Rady Szkolnej Okręgowej wniosek o otwarcie publicznej szkoły powszechnej z niemieckim językiem nauczania.

Uwzględnienie wniosku zależy od stwierdzenia przez Radę Szkolną Okręgową faktycznej jego zasadności.

Art. 26. Publiczne szkoły powszechne z niemieckim językiem nauczania traktowane są pod każdym względem na równi z takimi szkołami, w których nauka prowadzona jest po polsku, a zatem znajdują się w tem samem położeniu prawnem i stosunku do władz państwowych i gminnych, mają tę samą organizację administracyjną, finansową i pedagogiczną, ulegają tym samym przepisom i zarządzeniom oraz organom nadzorczym. Również i nauczyciele tych szkół korzystają z tych samych praw i mają te same obowiązki, co nauczyciele szkół publicznych z polskim językiem nauczania.

Art. 27. We wszystkich szkołach publicznych i prywatnych Państwa Polskiego język polski stanowi obowiązkowy przedmiot nauki. W szkołach powszechnych z niemieckim językiem wykładowym nauka języka polskiego winna się rozpoczynać od drugiego roku nauczania.

Art. 28. Język polski jest językiem urzędowym wszystkich szkół publicznych w stosunkach z władzami państwowymi i komunalnymi; księgi i świadectwa w szkołach z niemieckim językiem nauczania mogą mieć tekst niemiecki obok polskiego.

Art. 29. Szkoły, w których język nauczania pozostanie niemieckim, powinny nadal korzystać z tych gruntów, budynków i inwentarza szkolnego, które im jako szkołom niemieckim były nadane. Zasada ta nie dotyczy gruntów i budynków, nadanych przez b. niemieckie władze okupacyjne. Jeżeli niemiecki język nie ma być w szkole danej miejscowości utrzymany, w takim razie wymienione w art. niniejszym mienie służyć będzie szkole z polskim językiem nauczania.

IV.

PRZEPISY KOŃCOWE.

Art. 30. Na przewidziane w uchwale niniejszej czynności władz szkolnych służyć będzie interesowanym prawo zażalenia stosownie do zasad, określonych w przepisach tymczasowych o szkołach elementarnych (Dz. Urzęd. Dep. Wyzn. Rel. i Ośw. Publ. T. R. S. № 1).

Art. 31. Moc obowiązująca uchwały niniejszej rozciąga się na część Państwa Polskiego, stanowiącą terytorjum dawnego zaboru rosyjskiego.

Art. 32. Wykonanie niniejszej uchwały porucza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Warszawa, dnia 3 marca 1919 r.

Prezydent Ministrów:

I. J. Paderewski

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

Jan Łukasiewicz

233.

ZARZĄDZENIE MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

w sprawie utworzenia trzeciego sądu pokoju w Częstochowie.

Na mocy artykułu 3-go dekretu z dnia 7 lutego r. 1919 w przedmiocie dyzlokacji sądów (Dziennik Praw № 14 poz. 170) oraz zgodnie z budżetem Ministerstwa Sprawiedliwości zarządzam co następuje:

- 1) W Częstochowie utworzony zostaje z dniem 15 marca roku 1919-go trzeci sąd pokoju.
- 2) Terytorjum obecnych dwóch sądów pokoju podzielone zostaje pomiędzy trzy sądy w sposób następujący:
  - a) właściwość sądu pokoju okręgu 1-go m. Częstochowy rozciąga się na terytorjum, położone na północ od linii: szosa Wieluńska, Rynek Wieluński, Aleja Sienkiewicza, ul. Najświętszej Panny Marji, Nowy Rynek, ulica Prosta, droga na Zawodzie i droga do Mirowa;
  - b) do właściwości sądu pokoju okręgu II-go m. Częstochowy należy terytorjum, położone na południe od linii: ulica Najświętszej Panny Marji począwszy od skrzyżowania z ulicą Kościuszki, Nowy Rynek, ulica Prosta, droga na Zawodzie i droga do Mirowa i na wschód od linii: ulica Kościuszki, ulica Stradomska i droga do Stradomia aż do przecięcia z torem drogi żelaznej Herby — Kielce;
  - c) do właściwości sądu pokoju okręgu III-go m. Częstochowy należy pozostała (południowo-zachodnia) część miasta oraz gmina Grabówka i ta sama, co dotychczas, część gminy Rędziny.

Warszawa, dnia 1 marca 1919 r.

Minister Sprawiedliwości:

Supiński